

Общественно-политическая газета
Ханты-Мансийского автономного округа – Югры

ХАНТЫ ЯСАҢ

www.khanty-yasang.ru

ПЯТНИЦА
10 октября 2014 года
№ 19 (3415)

Основана 1 ноября 1957 года

Галина Сергеевна Молданова
Ёмвошн нявремӓт хӓнты ясаӓа вӓндтӓд

Ирина Самсонова-верумхур

Тӓм
номерӓн
лӓҗтатӓ:

4-5

Пӓкӓр кӓртӓн
мир вӓн кӓрта
касӓлты ӓн
кашащӓт

6

Хутыса Нью-
Йорк вошн
шуши мирӓт вӓн
мирхот мӓнӓс

8

Хӓнтӓт Нуви
сӓҗхум район
Ветляхово
кӓрта яҗхсӓт

11

Хӓнты ими
З.П. Попова ар ол
мӓр ӓшколайн
рӓпитӓс

13

Хутыса
Поднавӓт
вошн нявремӓт
вӓндтӓйлдӓт

Шуши мира нётты пӑта

**Тӑта мосванӑн
Ёмвош округев
кӑшайт мирхот
версӑт, хута шуши
мира нётты верӑт
олӑнӑн айкедӑт
тӑсӑт.**

«Шуши ёхлӑв социаль-
но-экономической верӑт
поступсы», мӑта ут 2014-
мит ол вӑш эвӑлт па иса
2020-мит ол вӑш вӑнта
рӑпитты питл, тӑм щосн
еша йидпатсы. Россия
мӑвев вух лӑнӑтты тӑхи
эвӑлт шуши мира нёт-
ты пӑта 15 миллион арат
шойт вух округева китсы.

Щит пӑта Ёмвош округев
кӑша не **Наталья Ко-
марова** тӑмиты лупӑс:

– Тӑм кӑтн вой-хӑл
ведпӑслӑты па вӑлды
давӑлды хӑннехуятӑта
сӑмӑнашӑк нётты мосл,
дӑдн дыв вӑлупсы ширдал
кеншӑка ат мӑнсӑт.

Шуши мирӑт олӑнӑн
мӑн иса нӑмӑссӑв па
веритты кемниса нӑтсӑв.

Юволӑнӑн Югра мӑв
Природной ресурсӑт
тӑхи кӑша юкана вӑлды
хӑ **Александр Кисе-
лёв** айкед ӑкӑтты ёхлӑва
тӑмиты путӑртӑс: «Щи
вухӑт эвӑлт мӑн шуши
мир нявремӑт училищайн
муй университетӑтн
елды вӑндтӑйдты верӑт
сухуптӑты питлӑв. Тӑп
щит пӑта мӑнцевана непекаӑн
айкедӑт китты мосл».

**Ёмвош округев
кӑша не айкедӑт
ширн хӑнты
ясӑна тулмащтӑс
Владимир ЕНОВ**

**Лыпӑт хойты тыдӑш Мӑв-авӑт па
Хӑннехӑ музейн «Виртуальная история»
немпии йилуп вер тывӑс.**

Тӑм щӑнк хӑват вант-
ты рӑхл округев мет
хурамӑн тӑхет, арсыр ка-
тра пурмӑсӑт давӑлды

хотӑт, вельщи омсум
тӑрум хотӑт, щитумпийн
шивӑдӑты рӑхл, йилуп
омсум хот сыры муйсӑр

Югра мӑвн пенсионной тӑхет яма рӑпитлӑт

**Васы мӑнты тыдӑш 2-мит хӑтл вӑш эвӑлт
Ёмвошн «Пенсионная система России в свете
современного законодательства: текущие во-
просы и перспективы развития» мирхот вӑс.**

Мирхотн негосудар-
ственной пенсионной
фондӑт ассоциация кӑша
хӑ Константин Угрю-
мов лупӑс, Югра мӑвевн

бюджеттӑхет рӑпатнекӑт
пӑты пенсияйн нӑтупсы
версы. Щи тумпийн не-
государственной фондӑт
вухӑт Югра мӑвевн эко-

Рӑт мӑвев сӑмӑна тӑйты мосл!

**Наталья Комарова: «Айдат ӑх па
нявремӑт пӑты ар ут верты мосл, дӑдн дыв
рӑт мӑвев сӑмӑна ат тӑйсӑт».**

Щиты округ губер-
натор не Н. Комарова
мӑн вошлӑв па кӑртлӑв
кӑшайт мирхот пурайн
путӑртӑс. Вантӑ, 2025-мит
ол вӑнты немасыя госу-
дарственной националь-
ной политика олӑнӑн
Стратегия непекаӑншы.

Мӑн округевн кӑшайт
хӑншӑт, тӑм поступсы
тӑтыпӑты 50 верлӑшӑтты
питды. Тӑм ол шӑп мӑр
нявремӑт па айдат ӑх
пила рӑпатнекӑт пӑты
немасыя вӑндтӑты хӑрӑт
лӑшӑтман вӑсӑт.

Н. Комарова лупӑс, тӑм

Шуши мир вӑлупсы давӑлды олӑнӑн нӑмӑссӑт

**Госдумайн вӑлуп Россия мӑв арсыр мир
верӑт тӑты комитет ӑх ай мирӑт вӑлупсы
давӑлды олӑнӑн путӑртӑсӑт.**

Васы мӑнты тыдӑш
1-митн Госдумайн мир-
хот мӑнӑс, щӑта арсыр
министрӑт путӑртӑсӑт,
хутыса шуши мирӑт
вӑлупсы давӑлды.

Мирхот тӑс Григорий
Ледков, щитумпийн щӑта
вӑсӑт: арсыр мир верӑт
тӑты комитет кӑша хӑ
Батал Бигуа, мӑв хӑры
рӑпата вер тӑты министр

лӑнкар хӑ Григорий Ша-
ляпин, хӑл ведпӑслӑты
вер тӑхи хӑ Александр
Малашенко па юсти-
ция министерства хуца
вӑлуп департамент кӑша
Юрий Смирнов.

Ӑктӑшум кӑшайт Увӑс
мӑв, Дальний Восток
шуши мирӑт ассоциация
ӑх ияха нӑмӑссӑт па Госду-
мая непека китсӑт, муйсӑр

хота вӑс.

Тӑм йилуп вер эвӑлт
мӑн Югра мӑвев олӑнӑн
арсыр вошӑтн муй па
хон пелӑк мӑвӑтн вӑлды
мир вӑйтлӑт па мойна
юхтӑйдты питлӑт.

номика верӑтн нӑтлӑт.
Мӑн хуцева, негосудар-
ственной пенсионной
фондӑт яма рӑпитлӑт,
щит пӑты дыв рӑпатайдал
олӑнӑн елды иса Россия
луваттӑйн путӑртты па
ищиты верты питды.

йилуп вӑндтӑты ол «Йис
вӑлупсы па литература
урокаӑн» немн мӑсы.

Общественной па
внешней связят департа-
мент кӑша Илья Верхов-
ский лупӑс, 22 районӑтн
па вошӑтн немасыя ӑх
Стратегия поступсытӑты
питлӑт. Стратегия по-
ступсы Россия мӑвев ар-
сыр мирӑт лӑхсӑна вӑлды
пӑты вӑсы.

йилуп верӑт олӑнӑн шуши
мирӑт вӑлупсы давӑлды
щира вӑлуп законӑта нух
хӑншты мосл. Щи тум-
пийн щив хӑншы, хутыса
шӑкалтум мӑвпӑты йилуп
ширн вух нух лӑнӑтты па
елды щӑта вӑлды шуши
мира сухуптӑты.

Щи мирхот юпийн
немасыя ияха рӑпитты
хӑр версы, дӑдн дыв тӑм
хӑншум ут ямсыева нух ат
вантсӑт па тӑнматсӑт, дӑдн
елды Госдумая китты.

Людмила ШУЛЬГИНА

Тӑм олн хӑннехӑ хот дӑтты верн лут вӑл

**Югра мӑв ипотечной агенство ӑх Ас потты
тыдӑш 30-митн тӑм ол процентной ставка хӑват
компенсация вохты непекаӑт вӑты етшупталӑт.**

Компенсация вӑты
пӑты 90 хӑтл мӑр вӑлды
хот пириты па иса мо-
сты непекаӑт ӑкӑтты па
тӑты мосл.

Лыпӑт хойты тыдӑш
1-мит хӑтл юпийн уве-
домление непека вӑюм ӑх
пӑты ван хӑтлуп тыдӑш
20-мит хӑтл – щит юхи

хӑшум хӑтл. Щи хӑтл вӑнты
хӑннехӑ мосл хот пириты
по мосты непекаӑт тӑты.

Тӑм олн йилуп хот
дӑтты ипотечной кре-
дит хӑваттӑйн 6 процент
арат вух сухуптӑты нӑтды,
йилуп 2015-мит олн – 5%,
2016 – 4%, 2019-мит олн

тӑп и процент арат.

Щирнтӑм олн хӑннехӑ
хот дӑтты верн лут вӑл.
Мудты верӑт олӑнӑн рӑхл
иньшӑсты тӑм сайт па
тынды карты кел номер
хӑват: www.ipotekaugra.ru,
8 800 100 66 00.

**Хӑнты ясӑна тулмащтӑс
Людмила СПИРЯКОВА**

Дума хуши «правительства щос» мәнәс

Дума мирхот юпийн депутатат «правительства щоса» әктәшсәт. Ши мирхотн вәсәт округ кәшә не дәнқәр хәйңән Г. Бухтин па А. Путин па па кәшә ех.

Тәм мирхот тәс округ дума кәшә дәнқәр хә А. Сальников. Социальной верәт тәты департамент кәшә не **М. Краско** путәртәс, муйсәр нәтупсы округевн вәндат еха па кәши-мәш тайты хуятәта йил. Тәм йисн пирәш мира нәтты вер әхтыин арсыр йилуп ширәт тывдәт.

Дүв лупәс, хути 2013-мит одн 68 лавәрт кәши тайты пирәш еха нәтты пәта немасыя сертификат непекәт мийдәсийт. Вәндат ех пәта немасыя социальной бригадайт ләшәтсийт, дыв хотәт систамсәт, лапкайн детут ләтсәт, детут кавәртсәт па па мосты верәт версәт.

Здравоохранения департамент кәшә дәнқәр хә **В. Нигматулин** кәши-мәш тайты еха нәтты верәт оләңән айкел тәс. Муй дыв верләт дәлн кұрн ән яңхты хуятәт мосты тәхия луңты шир ат тайсәт.

Внутренней политика департамент кәшә дәнқәр не **М. Есина** ай павтәс, муй округевн верды наркомания вер па па арсыр арум верәт тұңматты пәта. Ай кәртәтн поли-

ция участковой тәхет пұншдыт. Шиты, Нуви сәнхум районән Сосновка кәртән нәд шимәш тәхи пұншы, Советской район Агириш кәртән, Сүмәтвош Саранпаульн па Ханты-Мансийской район Ярки кәртән участковой тәхет версийт.

Елды мирхота юхтум әх Ханты-Мансийской негосударственной пенсионной фонд рәпата оләңән айт хәдәнтсәт.

Муй ширн бюджет вухәт тәруптәсийт

Депутатат мәнум мирхотн 2014-мит ол оләң ол шәп мәр округ бюджет тәруптәты вер нух вантсәт.

Мет ар вух мәнәс социально-экономической, агропромышленной верәта, шуши мир вәлупсы па ведпәсләты вер тұңматты пәта, әрашты па кәсупсы верәт нух алумты пәта, муниципальной тәхет нәтты пәта.

Арсыр социальной верәта: нявремәт вәндәтәты, мир ямәдты,

культура, спорт верәта 74,8 процента арат вух тәруптәсы.

Экономика верәта, шит жилищно-коммунальной, әшәт ләшәтты, вәнтәт вантты па мұвәт-автәт давәдты ширәта 35,5 процент арат вух.

Оләң ол шәп мәр муниципальной бюджетәта 30,5 миллиард шойт вух

мәсы, шит 46,7 процента йил.

Избирателят наказәт ләшәтты пәта 63,8 миллион шойт вух мәнәс, шит 42,8 процента арат.

Шиты оләң ол шәп мәр округ бюджета юхтум вухәт ширн 101,9 миллиард шойт вух, шит 47,6 процента арат. Тәруптәсы – 103,6 миллиард шойт, шит 42 процента арат. Бюджетдефицит 1,7 миллиарда шойта йил.

Мәнум дума мирхотн депутатат айт хәдәнтсәт, муй ширн увәс мир пәта ләшәтум факторияйт оләңән вұюм поступсы рәпитл.

Факторияйт оләңән

Поступсы 2010-мит одн вұсы. Ши тәхет версийт, дәлн ведпәсләты па вәнт шушетн вәлты еха әктум, енмәдтум па ведпәслум утлал тыныты па еша вух холумтты нәтты.

Оләңән тәм вер депутатәтн Ассамблея мирхотн нух хәдәнтсы. Ши оләңән ясәң тәс мұв-автәт вантты департамент кәшә хә Е. Платонов.

2013-мит одн факторияйт ләшәтты пәта кәсупсы версы. Ши пурайн Нефтеюганской, Нижневартовской, Советской, Нуви сәнхум вош, Ханты-Мансийской, Сүмәтвош, Кондинской па Сәрханл районәт эвәдт 19 непек хәншы. 11 тәхи фактория тәхета лұңтасты питсәт. Шит тәхет ләшәтты пәта 2013-мит одн субсидия ширн 58 миллион 153,5 шурәс шойт вух мәты вұтышәсы, 2014-мит одн 1 миллион 200 шурәс шойт, 2015-мит одн 453,5 шурәс шойт вух. 2013-мит одн мәсы 21 миллион 717,53 шурәс шойт вух.

Октябрьской район эвәдт шимәш непек ән мийләсы.

Лопәс ләшәтәс Надежда ВАХ

Шуши мир пәта поступсәт тұңматлдыт

Югра мұв депутатат шуши мир вәлупсы вәньдәты пәта ши ширн вәдты поступсәт тұңматләт.

Юхи хәшум мирхотн депутатат шуши мир вәдты па ведпәсләты тәхет оләңән поступсы

йилпатсәт. Тәм поступсы вұсы, дәлн ши шуши ех правайт вәньдәты, хуйтат вәдты мұвәтн

ведпәсләләт, тәпши мұвәт мосты ширн ләшәтман ән тайдәт. Шит пәта интәм шимәш тәхетн вәлты ех па вантты па нух хәншты питлдыт, дәлн мосты пурайн дыведа нәтты.

Депутатат кәшә ех хәдәнтсәт

Тәм ванән округ дума депутатат «Развитие жилищно-коммунального комплекса и повышение энергетической эффективности в автономном округе на 2014-2020 годы» оләңән айт хәдәнтсәт.

Мирхот тәс округ дума депутат, экономической политика, регионального развития па природопользование комиссия верәт тәты хә Олег Нам.

Ши оләңән ай тәс энергетика па жилищно-коммунальной верәт вантты

департамент кәшә В. На-нака. Дүв путәртәс катра хотәт йилпатты оләңән, муй арат вух ши вера мәнл па ши вухәт вән кәрәш хотәтн вәдты мир эвәдт әкәтты питлдыт. Иса округев луваттыин 6 903 арат шимәш хотвәл,

шит 23 миллион квадратной метра йил. Шәта 400 хоттел ех вәд. 2014-мит одн 29 катра хот эвәдт 544 хуят йилуп хота касәдсәт.

Ши тумпи мирхотн катра карты келәт йилпатты па тәм йис утәт верты оләңән путәр мәнәс.

Вэн кэрта касалды ын кашащсат

Пекяр вэйт пелакн Вухадь пусл овн омасл, ши пусл Лэв юхана увал. Юхи хашум олэти ши кэртие Сүматвоша дэңман вэл. Хэнтэ арсыр тэхет эвалт хэнтэт шив каслуптэсыйт па 1952-мит одн щата сельсовет версы. Там пүдяң кэрт хуши нядьяңкем хуят вэл. Тэдаңтедн 80-кем ханнехэ ханшаныщман вэлдэт, итэт там пүдяң армияйн, па хуятэт вошн вэндтыйдлэт муй Сүматвошн рэпитлэт.

Рэпата хотэт эвалт Пекярн тэпкүлуп па нуви тут вүшитты хот. Кэртан мир хул велпаслудман вэлдэт, дыведа түтьюх сопаслалэт па тэдн лыс омаслэт. Товийн шив яңхмемн кэрт олаңан Раиса Загородняя, Иван Хандыбин, Вадим Туев па Виталий Тынзянов манема ай паватсат, муй ширн кэртэд тывас па муй вүрн ханнехэйт щата вэлдэт.

Раиса Загородняя, 52 ол:

– Ас пүңалдн вэлдүв, мүн Ас ёх. Путар сувев Лор

вош хэнтэт путар хурасуп, щит паты арсыр яснатн «у» сый луплүв па кэртэв Пукара алыщалэв, касум хэнтэт ширн – Пехар. Вэйт пелакн Вэн Пукар вэл, алпа, ши пата кэртэв щимаш немн алыщас. 1940-мит олэт парты артан ин коммунистической властан нядкем кэрт эдты мир тыв йиты партсыйт. Щит Палд кэрт нюл, Войтехово, Катра Пукар па Непкинской элты. Вэнт дорэвн ар ёх вэс, иши тыв тэсыйт. Ванан немды вүт кэртэт вэсат, щата вэлум хуятэт

иши тыв касалсат. Ши мирие хотлад пида тыв йисат. Кэчайт нэмассат, там мүн колхоз верты ямшак питл. Тата вэйт пелак, щит пата колхоз ар вой па ар мис тайс, мирев кэртэпка па турнепс енмалсат, ар турн версат.

Иван Хандыбин, 45 ол:

– Тата рэпата антэм, щит пата рэпатайды вэлты хуятэт тэхийн долдлум, щалсаты тылащн лапат шурас вух мада, лант па саккар вүты тэрмал. Хул, васы ёша паватлүв. Там хатл вэнта яңхсум, пойтека омсылум лысдам вантсум. Немалт антэм, немалт ан хойс. И шовар вантсум, навэрман ед ши манас. Ошн кэртэпка, помидорат, па угат омаслуд па тада

летут тэрмал. Лапкайн лант хир вүлүв, юдн нянь верлүв. Ширн, летутды ан омаслүв. Лапка кэртэвн антэм, летут ки худал, лэтасты тутан эхалн Тэка муй Сүматвоша яңхлүв.

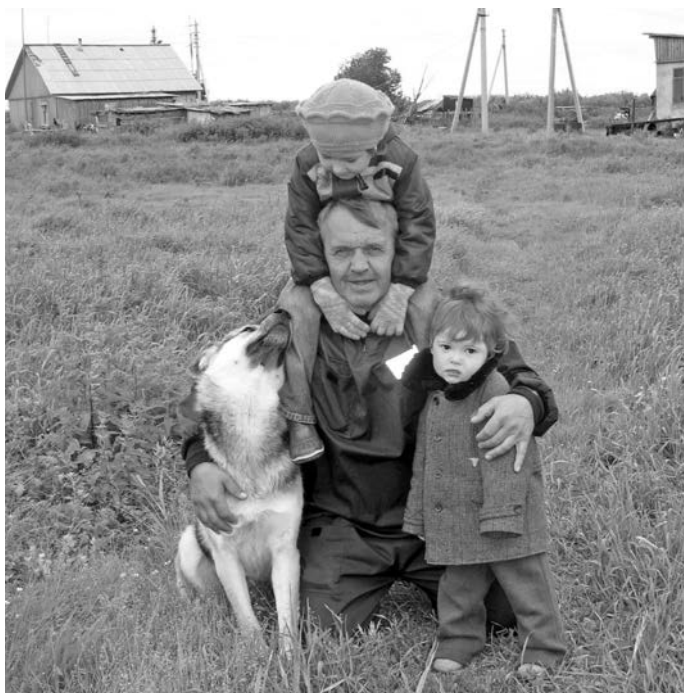
Яңкем ол манема пенсияя манты вэнтэ, ши пура вэнтэ вэлдум муй антэ, хуйн вэды. Шеңк ан яныщты ки, елды вэлты шир вэл. Ма ин катхелумкем ол ан яныщлуд. Щиты ши айкемн вэлдүв.

Н. Комарова вэлумн муй шеңк путартсүв? Хул велпаслэты вер олаңан ай паватсүв. Лүңан кэртэва тутан хоп ан яңхал, ши пата Тэка па воша хопн яңхлүв. Иньшассүв, тутан хоп давалты тахи верды муй антэ? Интум рүтыщаты хаталдн вош эвалт юхи манты

ВЭЯТН ШИ ОЛАНҢА

Ас халды тылащн мўев кэща не Наталья Комарова Сүматвош района Пекяр кэрта яңхас, хута мир дүведа лупсат, кэртэлн сыстам йиңк алдыты тахи па хул, воньшумут, тулах ед тыныты вүр антэм. Сүматвош эвалт тутан эхал лапат мар тэп ипүш яңхас, Тека яңхты тутан хоп Пекярн вүты ан хойдыйс. Ши пурайн кэчайт ясан масат, хути ши верат тунматдыйт, щалта Сүматвош эвалт карткед талды па 2015-мит одн атл-хатл нуви тут дэты питл. Ши тухалпи вэнтан холумтты угат вүйляты тахи верды па кашаң тылащ вош эвалт пурмас, летуттэтылэты питды, дэдн векеши ан мосас щитат лэттыя па кэрта яңхты.

Шульгинāt – мет ям хўд велпāс рēt

Щиты Ас пуслāн хāнтэт путāртлāт. Вантэ, тām рēt олāнмит хэ хўд велпāслāты пa сāmāнa щел вуй палты вер тāйс, ширн тām ики Щел вуй немн пунсы, алпа, ши ясāн эвāлт Шульгин опрaщнем тывāс.

нэхād иса āнтэм. Кәщайт поиксўв, ләдн ши хātāдн Сўмāтвош эвāлт тўтāн эхād етн ищи тыв ат янхāс. Ин вән кәшa не пидa путāртсўв пa, мосāн, тām пўш щиты янхты пйтл.

«Хāнты ясāн» непек олāнāн лупты лāнхалум. Инмāнты Зина вән ими хуши янхсум, лўв хущелa газетa вантсум. Щит лўнāтты кўш вўратыйлсум, итэх ясāн иса ушa āн версāдлам. Тāлaнтелдн путār ки лўнāтты, сaщ иса āнтэм, муй хāншман. Мa лўвел иньщāссум, лупāс, ищи уш āн тāйл, муйсār ясāнāт щāтa хāншман вәлдāт. āн вәдем, муй ширн ай ēх āшколайн вәндтāдыйт. Мосāн, дыв хошлāт хāнты ясāнāн лўнāтты. Мўн интернатн ясцев āн вәндтāсўв, мa сātтема путāртты вәндсум – щaщем пидa хāнты ясāнāн путāртсум.

Вадим Туев, 47 ол:

– Хўд велпāсдуман ши вәлдўв. Вāнтыты ищи янхлўв, пойтэк, кўтāри, вухсар пa нюхāс лысн пa картсесыйн велдлўв. Сесы āн верāнтлўв, пирāщ ēхāнтēмa ювум юпийн хэ ēх юремāсāt, муй ширн щитāt верты. Вой сух вўты тāхетa щитāt āн тынылўв, вантэ, щив мийлāты пāты пушкан тāйты непек вўты мосл. Ши пāтa вāты ēхa

тынылāдўв.

Виталий Тынзянов, 60 ол:

– Мa Ванзетур эвāлт, хāнты имем тыв рēпитты китсы, лўв пилала йи-сум пa ин нялъян ол тāтa вәлдум. Имем кўлўп кәшa нeнa рēпитл, мa рўтыщāты мāнмем вāнты нуви тўт вўщитты хотн рēпитсум. Рўтыщāты вухем 14-кем шурāс шойт арат. Мa ширемн, пa ēх киньши рўтыщāты ēхa кēртāн вәлтыкеншāк. Вантэ, пенсия тухāлпи дeты кеши пa ед тыныты пāты хўд велдāн пa щиты лыдэн етāд. Сыры мўн ēш вой-хўд тāйсўв, 1999-мит ол юпийн, хән вән йиңк вәс пa турāнлы хāщсўв, вoиды ши йисўв. Итэх ēх интум вāнты довāt тāйлāт, дыв āн кирийлдыйт пa иса хoрa йисāt.

Антхән, советской лaщ пура киньши лавāрт вәдты пйтāс, интум тāтa рēпaтa āнтэм. Тēп немāлт āн ки верлāн, делды хāлдāн. Идaтн нумāс верāнтсы кēртāн мирēв Сўмāтвошa пa Тека каслуптāты, немхуят щив мāнты āн кашaщāс. Вантэ, вошн ищипa мўнeвa рēпaтa āнтэм, кēртэвн хўд велдaн, вoншчўмут вoншчмaн детут холумтлўв.

**Реональда ОЛЬЗИНА
Наталья Краснопеева
верум хурāt**

Тāмхātл мa яем Николай Алексеевич Шульгин олāнāн хāншты лāнхалум. Лўв ям хўд велпāс хэ. Лыпāt хойты тылāщ 20-митн 65 ола йис.

āшколайн нумсāн пухa енмāс, матемaтикa урок мет мосмaн тāйс, мосāн, елды вәндтыйлды мāнāс, тēп щaтшaщел, ащел пāнт-ēш пирийс. āшкола етшуптумaл юпийн 1965-мит ол вўш эвāлт имухты хўд велпāслāты пйтāс. Рēпитмaлдн лўв иса пурайн Горковской хўд завод Асов рыбоучасток хушa хўд плaнāt тēкнуптылāс. Мa ямa нeмдeм, хутысa мa āшколайн вәндтыйлдем пураемн мосмaн тāйсум кўлуп хот пўнāдн ям рēпитум хуятāt хурāt эвāлт яем хур вантты пa щāтa лўв вeщкaт рēпaтaйлдпāты арпўш вoтвой нух алумсы.

Николай Алексеевич Асэв сāmāнa тāйты пa хўд велпāслāты рēпaтa вeщ-

кaтa тāты Стaнислaв вән пухл пa Игорь упел пух вәндтāс. Дeнис кимит пухл Пулнaвāt вошн вәд пa рēпитл.

38 ол ямa пa вeщкaтa рēпитмaд пāты Николай Алексеевичишāк непекāt пa «Ветеран Ямaло-Нeнeцкoгo aвтoнoмнoгo oкpугa» нeм тāйл.

Интām лўв рўтыщāл, тēп вер тaкды oмāсты āн веритл – йис ширн пeнāt пeнлaд. Ши тумпийн хилдылaд енмāлдты нeтл.

Рыпaк иты лўв шaдитмaн путāртāл, хутысa юхи хāшум олātн Асэвн хўд шимлa йил. Вантэ, хўд хāнтэт пāты нянь юкaнa. Нeмāсл, мосāн, елды ар хўдa йил.

Николай Алексеевич 65 ола ювум пāты ям ясāнāт китлум. Ешāк яем, сeмa пйтум хātлeн пидa! Уяңa-пищāңa, тумтaкa хўв нeпāt вeдa!

Людмила ШУЛЬГИНА

Па хон пелак мўвәтн вән мирхот

Лыпәт хойты тыләш 22-23-мит хәтләнән па хон пелак США мўвн Нью-Йорк вошн иса мўвәтн вәдты шуши мирәт вән мирхота әктәшийдсәт. Шәта ООН тәхийн шуши мир верәт әхтыйн рәпитты хот вәд. Россия эвәлт Увәс мўв па Дальний Восток шуши мир па финно-угорской хәс хәдүм хәннәхә юхтыләс. Ши күтн Ёмвош округ эвәлт шив Югра мўв губернатор дәңкәр ики Геннадий Бухтин па «Югра дьлнуптәты» оса тәхи кәща хә Александр Новьюхов яңхсәңн.

Вән мирхотн хәннәхә вәдты шир оләңән Декларация непек нух вантсы па ияха нумса юхәтсы ши вулән непек вўты.

Вәйтәнтупсийн Геннадий Федорович па Александр Вячеславович әктәшүм мира Югра мўв оләңән английской ясәңән кина ванлтәсәңн. Шәдта буклет непек альсәңән, мәта ут хүват яма кәд, муй ширн Ёмвош округн мўвтел шуши мир яң ол мәр мәнәс. Ши тумпийн «Хәнтыясәң» па «Луима сәрипос» немпи газетайнән оләңән айкел тәсәңн па ванлтәсәңн. Әктәшүм мира шеңк әмәш вәс, хуты хәннәхә

вәдты шир оләңән Декларация непек хәнты па вухадь ясәңән хәншман вәд.

Ши юпийн Александр Новьюхов айкелтәс, хуты вулән непек тумпийн мирхотн сыр-сыр шуши мирәт нўшайт оләңән путәртсийт. Шитвой-хүд велпәсләты вер оләңән. Вантә, тәм йисн вой-хүд велпәсләты едпийн ипўша мосл немасыя непекәт әкәтты. Шәдта и шуши хуята тәп мулты арат кила хүд па вой еша павәтты рәхл. Шит пәты әктәшүм мирәт күтәдн путәртсәт, дәдн увәс хәннәхә сема питмадн имухты правайт ат тәйс

йис верәтн вәдты. Елды путәртсы, муй ширн мўв илпи питы вуй вўты тәхи әх увәс хуятәт күтн рәпитләт. Мосл, дәдн увәс хәннәхә елды вүдәт ат лавләс, дәдн немәлт утн дывел ән нөртыйдсы. Ши тумпийн ясәң тәсы, хуты увәс хәннәхә кашәң хуят иты вәндтыйдты шир тәйл, ям рәпата пири-ты па рәпата тәты пәты ям вух еша вўты, вәдты-ходты тәхи дәтты па тәс нумәсн елды вәдты.

Рәт ясәң иши сәмаңа тәйты, дәдн кашәң мир лүв ясәдн ат путәртәс.

Мосл ястәты, тәм вәйтәнтупсийн Декларация непек оләңән мет ар путәр тәсы. Елды 2015-мит олн Ас нопәтты тыләшн ишимәш вән мирхот дәшәтты. Шәта мет яма сыр-сыр лавәрт суртәт оләңән путәртты питдыт.

Александр НОВЬЮХОВ
пида путәртәс
Ирина САМСОНОВА

Оса тәхет әх культура оләңән путәртсәт

Округ хүваттыйн арсыр мирәт па Тәрума эвәдты верәт тәты тәхи әх па Югра мўв шуши мирлүв вәндата ювум хуятәт елды и нумәсн, и әрн рәпата тәты пәты мирхота әктәшийдсәт.

Ёмвош округ арсыр мирәт па Тәрум Ация эвәдты верәт тәхи әх кәща ики Тагир Аюпов шиты ясәңәт олңитәс: «Мўң шеңк ләңхәлүв, дәдн Ёмвошн вәдты ар-сыр мирәт күтәдн вән хоттелд әх иты дәхсәңа па сәмәңа ат вәсәт. Вантә, мир пәда сәмәң хуят – шит мет вулаң хәннәхә

хурасл. Муй иты мўң күтәвн вәдты питлүв, ишиты мўң нявремлүв елды вәдты питләт. Шит пәты ләңхәлүв, дәдн шуши мир вәндат хуятәт эвәлт мўң оса тәхета иши пидтәшсәт».

Ши юпийн Тагир Аюпов айкел тәс, хуты дыв хушәда хәс оса тәхи әх луңман вәдләт. Округ

хүваттыйн арсыр мирәт па Тәрума эвәдты верәт тәты тәхи әх нядпўш вән мирхот па хәтпўш сыр-сыр вәйтәнтупсәт дәшәтыйдсәт. Ши күтн «Планета детства» хәтл мәр пушхиет лавәдты хотн «Ма, нәң, лүв – ияхаләхсәң мўв» немпи емәңхәтл версәт. Нявремәта шеңк әмәш вәс, хән вәна пелка ювум хуятәт дыв хушәда юхтыйдсәт.

Шуши мир «Совет старейшин» оса тәхиялүнум ики Д.В. Лельхов лупәс, хуты дыв оса тәхәда лүнум ар пелак увәс хәннәхә вәтәң мултәс ол Ёмвошн рәпитсәт. Шит пәты муй ширн тәмхәтл Ёмвош енмад па вәд – шит вәна пелка ювум әх мет вулаң па әмәш вер пәты. Шуши хуятлүв иса

пурайн па мирәт пида ләхсәңа вәсәт.

Елды филологической наукайт кандидат, профессор, оса мир пәты рәпитты не Д.В. Герасимова ясәң вўс. Вухадь ими путәртәс, хуты тәмхәтл мўң иши нўшайт тәйлүв. Кашәң хәннәхә ләңхәдям рәпата вәйтты, вәдты хот дәтты, вәндтыйдты вер иши мосл. Ванкүтды па мирәт әх увәс мир вәдупсы, культура па рәт ясәң ән вәйтләт. Шит пәты мўң сыр-сыр вәйтәнтупсәтн, мирхотәтн, емәңхәтәдн ипўша шуши мир культура оләңән путәртлүв.

Хәнты ясәңа
тулмәштәс
Ирина
ПОСЛОВСКАЯ

ВЭЯТН ШИ ОЛӘҢҢ

Округ хүваттыйн арсыр мирәт па Тәрума эвәдты верәт тәты тәхи әх тәм ол вәштыләшн Ёмвош кәща хә унтасн пүншсы, дәдн мўң вошлүвн арсыр мирәт дәхсәңа, ияха катласман ат вәсәт.

Финно-угорской мират айкелат

Там ванан округ дума депутат не, Россия мўв дуваттын Ёмвошан финно-угорской мир оса тахи кэща ими Татьяна Гоголева мирхот актылдас.

Вэйтантапсыин лыпат хойты тылащ олаңмит хатдңанан Карелия мўв Петрозаводск вошн манум Мўвтел финно-угорской мир лўнтупсы олаңан, финно-угорской мир Консультативной тахи ёх йилуп одн рэпата олаңан па там ол финно-угорской мират сўс еманхатлдат олаңан путартсы.

Сырыя Петрозаводск вошн лэщатум вэйтантапсы олаңан путар манас. Карелия мўвн акташум мир путартсат, муйсәр рэпата мўвтелмират VI-митконгресс манум опийн дыв мўвалн версат па муй ширн 2016-мит одн Финляндия мўв Лахти вошн ишимаш вән VII-мит мирхота лэщатыйлдат.

Югра мўвев эвалт шив округев губернатор лаңкархәя Г. Бухтина нетыне Людмила Алферова, вухаль мир поэсса ими Светлана Динисламова, «Народной мастер России» нем тайты не Фекла Бондаренко, Ас-угорской айдат ёх тахи эвалт Алла Иштимирова-Посохова, Хулимсунт кертан стихотвореният ханшты вухаль ими Нина Гадебская па «Луима сэрипос»

газетайн рэпитты хә Николай Меров янхсат.

Вухаль айдат хә **Николай Меров** акташум мира айкел тәс, хути вэйтантапсыин кашан мирхот иты сыр-сыр даварт суртат олаңан путартсы. Олаңнұшаверщитай кертатн ашколайт лаптэхарлдыйт. Нявремат рет ясаңа вәндтаты шир иса антәм, щиты елды манты питл ки – финно-уграт ясаңдал мет сора вәтшалат. Ширн мосл, ләдн оса тахи ёх па иса финно-угорской мир тәп рет яснатн ат путартсат. Щи тумпийн ар пелак ай кертатн мир лекщитты пәльница антәм муй па щитат лап тэхарлдыйт.

Светлана Динисламова вэйтантапсы олаңан щиты лупас: «Мирхотн манем шеңк әмаш вәс. Вантә, кашан лўнтупсы эвалт мудты йилуп вер олаңан нумса пунты рәхд. Щиты Удмуртия мўв эвалт юхтум хә мўнева путартас, хути дыв кат ол мәр ай кертаетн лапат ай ашкола омәссат. Щи күтн и тахи, хута ашкола па хатл мәр няврематтайты тахи ияха версы. Әмаш, хути щи тахийн пушхиет пидат тәп и хәннехә рэпитл. Ищи

хотн лўв вәдты-холты тахи вәд. Щит паты Удмуртия мўв хуятат эвалт щи верн вәндтыйдты мосл. Щитумпийн манем ингерманладцат адюм кина мәстас. Дыв хушеда шеңк ям рет ясаңа, культура верата нявремат вәндтдыйт, сыр-сыр вэйтантапсәтлэщатдыйт. Щит паты дыв культура верел елды вәд. Нәмәслум, там мирхотат шеңк мослат, вантә, ар-сыр тәхет эвалт юхтум мир путартлат, муй ширн дыв мўвладн культура верат дерамтдыйт».

Елды **Татьяна Гоголева** финно-угорской мир Консультативной тахи ёх рэпата олаңан айкел тәс. Лўв эвалтәда уша йис, хути 2016-мит одн Финляндия мўва VII-мит вән мирхота кашан делегация эвалт хәс хәннехә манд. Щиты Югра мўв эвалт яң-ханты па яң-вухаль хуят шив пириды. Мосл, ләдн щи хәннехә рет ясаң па культура верат яма ат вәс па мўн вәлупсәв олаңан тәса айкел тәты веритас.

Елды Татьяна Степановна путартас, хути 2015-мит одн сыр-сыр еманхатлдат, мирхотат, вэйтантапсәт, лўнтупсәт лэщатты питдыйт. Щит мўвтел рет ясаң еманхатл, шуши мир яснатн киникайт ханшты хуятат паты «Преимственность в языковом образовании»

немпи мўвтел лўнтупсы па арсыр финно-угорской мират еманхатлдат лэщатты питдыйт.

Елды путартсы, муй ширн там олн финно-угорской мират еманхатлдат постаты питды. Кэща неңев лупас, хути Ас потты тылащн «Инновационные технологии в сфере этнического образования» немпи лўнтупсы верды. Щи мирхот Технологического педагогического колледжа лэщатды. Тыв округ ашколайт эвалт рет ясаңа вәндтаты хуятат вохлдыйт. Щи тумпийн Мордовия па Коми-Пермяцкой мўвнән эвалт хәннехуятат ищи юхатлдат. Щадта Ёмвошн Ас-угорской айдат ёх па шуши мир паты якты хәр лэщатды.

Ханты мир филологической наукайт доктор не **Валентина Соловар** ям вер олаңан айкел тәс. Увас мир поэтат па писателят паты етнхот лэщатты мосл. Щи күтн вэйтантапсыя антә тәп вулан непекан ёх вохты – айдат па тәп-тәп путрат, стихотвореният ханшты хуятат ищи ияха акатты. Щи тумпийн Валентина Николаевна яснат ширн, кашан ай кертан мосл рет ясаң вәты айдат хәннехә пириды, ләдн лўв айдтыева кертан мир рет ясаңа ат вәндтас.

Ирина САМСОНОВА

Вэн щатыщилдүв йис вэлупсы

Вэйт дор тылдың мўң Нуви сәңхум вош увас мир культура, «Югра дьлнуптаты» тәхәнән па Поднават ашкола нявремат Касум юханән омәсты Ветляхово ханты катра кәрта яңхсүв. Шив мўң Чуэльско-Ветляковской община ёхн вохсыюв. Мўң нух амәтсүв, итәх ёхлүв ая вәдмелн ишимәш ай кәртәтн енумсәт.

Олаң хәтл Максим Куриков сыстамты пәта пушканл нух дәсәтсәлэ. Тәм верн мет давәрт, щит пушкан сора па тўна яха акаатты, дәлн мулдасщўнк ал хәщәс. Щи юпийн икет васы муй па хўл вәлпәсләты мәнсәт.

Кимит хәтл алаң сәхат Ирина Фирсова мўнев тунты па ём юх нўвәт эвәдтанәт верты вәндтәс. Тәм хәтл щимәш анәт верты хуят шимла йис. Интәм юх ан, нялы, дый ләваса ән шивадәлән. Пирәш хәнтәт пилатунты пурмәсәти щивәтшәслүв. Итәх тәхетн тәп тәм вер хәщәс, щит тәм йисн ләвәдман тайты мосл.

Ертәна йис. Мўң хота

лўнсүв. Ханты арәт ари-ты не Людмила Хомляк мўнева йис арәт арийс. Ханты хә Владимир Куриков хә якәт вәндтәс па Миша хиләд якты вәндтәс. Юрий Кондин ханты юнтупсәт па юнтутәт олаңән мўнева путәртәс. Юнтутәт па юнтупсәт щирн ханты нявремат шуши мир вәлупсы олаңән уша версәт.

Хотн омәстәв кўтн арсыр верәт олаңән путәртсүв. Муй щирн вәнтән яңхты па войхўл, вәнт юхәт ләвәдман тайты мосл.

Етн ола ратхәрн Ирина Неттина епләңхўлхошум йиңк кавәртәс. Хәнтәт йис вўш эвәдтхўл датарсыр щирн ләшәтты хошәт. Евгения Крупская мойна юхтум ёх сыр-сыр епләң ләтутәтн ләпәтсәлэ. Шәлта Эдуард Куриков тәм мәнум вәйтәнтупсы па тунты эвәдт верум анәт вәндтупсы олаңән ям ишәк яснәт путәртәс.

Ма нәмәслум, тәмәш вәйтәнтупсәт шәңк мосләт, дәлн ханты йис верәт ән юремәты па айлат ёха хайты.

Надежда КОСТЫЛЕВА

**Ханты ясаңа
тулмәштәс
Надежда ВАХ**

Ушӑґ-щирӑґ вӑнлат хуят

**Вӑна пелка ювум хӑннехуятӑт емӑҢхӑтл пӑты ма лӑҢхалум
Манстӑр район Карым кӑртӑн вӑлты вӑнлата ювум ики
Александр Сергеевич Климов олӑҢӑн хӑншты.**

Александр Сергеевич 1935-мит олн Манстӑр районӑн Ай Аґклум кӑртӑнсемапитӑс. 1944-митолвӑш эвӑлткӑртӑґ ӑшколайн вӑнлтылӑс. Лапӑт класс етшуптумӑл юпийн айдат хӑ Микояновской немпи хӑл завода дунум кӑртӑґ хӑл велпӑслӑгы тӑхия рӑпитты мӑнӑс.

1952-митн Пулӑнавӑт вош хӑл комбинатн вӑлум училищия тӑтӑґ хопӑн яґхты хуята вӑнлтылты китсы. Щи юпийн рӑт кӑртӑн еша рӑпитӑс.

1960-мит олн Александр Сергеевич айдат хурасӑґ не пида вӑтаґа йис па лӑв юпелн Краснодарской мӑва Лабинск воша мӑнӑс. Щӑта лӑв нуви тӑт вӑщитты тӑхийн рӑпитты питӑс, ӑхӑт машиностроительной завода мӑнӑс. Щи кӑтн ай хӑ вӑнлтылӑс. ОлӑҢӑн ӑшколайн 11 класс, щӑлта Лабинск вош сельскохозяйственной техникум етшуптӑс. Мосл ястӑты, Александр Сергеевич айтелн апрӑґ па рӑпата педӑ каркам хуята вӑс. Щит пӑты лӑвел рӑпатнекӑт давӑлды тӑхи кӑщия омӑссы. Щӑлта райком хуца вӑлум немасыя тӑхийн арсыр рӑпатнекӑт вантты па нӑтты хӑя вӑс, щи тумпийн милиция ӑха нӑтты хуята ищи пирисы.

Ям рӑпата пӑты лӑв В.И. Ленин ики сот ода ювум хӑтла мевл посн, Октябрьской революция орденӑн мойлӑсы.

1974-мит олн хоттел ӑхлад пидӑ рӑт мӑва вӑлты-холты керлӑс. Щи пура вӑш эвӑлт «Обской»

немпи совхосӑн рӑпитты питӑс. Тӑґщирӑґа па вешкӑта рӑпата тӑвмӑл пӑты лӑв ар пӑш мир пириум хуята вӑс: кӑт пӑш районной депутатӑ, мудты арат пӑш округ депутатӑ пирийлсы. 1996-мит олн Манстӑр район дума депутатӑ рӑпитты вохсы.

Александр Сергеевич ясґӑт щирн, 1974-мит олн совхоса рӑпитты юхӑтмӑлн, щӑта 750-кем дов, мис па ай мис тӑйсы. Щи пурайн щӑта 87 хӑннехӑ рӑпитӑс. Щӑлта 1982-1983-мит олӑтн хот войт 1200 вӑнты ара йис. 1990-мит олн – 1600-кем араттыя версы. 18 мис пӑсты не ветсот мис пӑссӑт. Тӑмхӑтл па немхуят мис пӑсты неґа рӑпитты ӑн лӑҢхал.

1990-мит олӑтн округевн вӑлты совхосӑт йира вӑты питсыит. Карым кӑртӑн рӑпитты «Обской» немпи совхос ищи йира вӑты вӑтшӑсы. Щи пурайн Александр Климов хуца кӑщайт юхӑтсӑт па ястӑсӑт, хуцы хот войт енмӑлды па давӑлды тӑхет ӑн мослӑт. Елды рӑпитты давӑрт вӑс, тӑп рӑпата педӑ каркам ики совхос лӑп ӑн тӑхӑрсӑлӑ, яґкем ол мӑр па рӑпитсӑт. Щӑлта 2000-мит олн щи совхос «Обской» немпи ООО сельскохозяйственной тӑхия адсы.

Тӑмхӑтл вӑнты щи тӑхи айдтыева рӑпитл. Интӑм тӑп 150-кем дов, мис па ай мис щӑта давӑлды. Александр Сергеевич ясґӑт щирн, тӑм йисн немхуят хот войт пидӑ ешащты ӑн лӑҢхал. Щит пӑты Дмитрий

пухл ащел щирн айдтыева елды рӑпатаел тӑлдӑ.

Вӑнлата ювум хӑннехӑ юволӑҢӑн тыштуман лупӑс: «Мӑґ щикӑш рӑпитлӑв, немхуят ӑн кетумлӑв, тӑп кашӑґ ол хорашты хуятӑтн яґкем хот вой нух хурды. Полиция ӑх вохсӑв, лыв хур вӑсӑт, непек хӑншсӑт па щи етшӑсӑт. Муй щирн елды вӑлты, ӑн па вӑлӑв? Муйкем ӑр тӑйлум, пӑхема нӑтты питлум».

Мосл ястӑты, «Обской» немпи ООО тӑхи лӑщӑтум есум йиґґ, варӑк, няр мис вуй па нюхи кӑртӑґ мир яма лӑтл. Тӑп тӑмхӑтл хот войт давӑрт давӑлды па енмӑлды. Вантӑ, немасыя комбикорм детут Ишим вошн лӑтты па Карымкары кӑрта тӑты кеши 76 щурӑс шойт вух мосл. Щит пӑты муй арат вух ӑша вӑлан, щи вух немхулда ӑн тӑрмӑл.

Ар ол Ёмвош округевн яма рӑпитмӑл пӑты Александр Сергеевич «Ветеран труда», «Почётной гражданин Октябрьского района», Российской Государственной «Орден Почета», «Заслуженной рӑпатнек сельского хозяйства России» па па арсыр мевл посӑт ӑша павтӑс.

Вӑна пелка ювум хӑннехӑ лӑҢхалӑв кӑшиды-мӑшды елды вӑлты, нывремӑлн давӑлман, мосман па сӑмӑґа ат тӑйды!

**Ирина
ПОСЛОВСКАЯ**

Геннадий Райшев пида вэйтантупсы

Лыпāt хойты тыдāщ 25-мит хātдн Ёмвош
Геннадий Райшев художественной галерея хотн
хāнты мир хурāt хāншты ики 50 ол мār рēпата
тēты пāты йидуп хурāң вандтупсы пūншсы.

Тām вэйтантупсыйн 1960-2010-мит олātн одюпн па хāншты юхн хāншум сыр-сыр хурāt вантты рāхл. Щит карело-финской йис вэлупсы олāңāн «Калевала» немпи хурāt (2004-мит ол). Щālта «Героический эпос манси. Песни святых покровителей»

немпи олюпн хāншум рēпатйт (2010-мит ол). Тām мутрайң хурāt вухаль ёхлүвучёнойими Е.И. Ромбандеева лэщātум киника хўват хāншман вэлдāt. Щи тумпийн «Сибирские мотивы» немпи хурāt, мāта утāt Геннадий Степанович 1998-мит олн хāншāс.

Ирина САМСОНОВА

Нохār юх емāңхātл

Лыпāt хойты тыдāщ 20-мит хātдн
Ёмвошн Нохār юх емāңхātл постāсы.
Щи хātдн вошāң мир ияха āктāщсāt,
рўтыщсāt па емāңхātл юводāңāн нохār
юх мўва омāссāt.

Щи емāңхātл Ёмвошн верды, дēлн вошāң мир ат вэйтсāt, мўвев-автэв сы-стаматāйты мосл, вэнтэв па щāта енумты юхāt яма лавāлты. Вошāң мир емāңхātла нявремиет пида юхātсāt. Пуш-хьет арсыр юнтутātн юнтсāt. Лыв пātэдa кāсупсэт верāнтсыйт, щит вэнтэв, мўв-автэв олāңāн иньщāсупсэт, амамāтыщет, хур хāншты вер па па кāсупсэт. Мет каркам па нумсāң пуш-хьет жетонātн мāсыйт па щālта щи утātн дыв мосты пурмāсāt лэтсāt.

Емāңхātлāн Ёмвошн па Талинка вошн вэдты

якты-ариты нявремāt яксāt па арисāt, нявремāt нохār юх олāңāн стихотворенияйт лўңātсāt па арисāt. Мосум мўв эвāлт юхтум ёх хāрн юрн хот омāссāt, щāта ёшн верум арсыр хурамāң йис щирн верум хāнты пурмāсāt шивалāты палэтты рāхāс. Щи тумпи щāта мойң ёх Л.А. Алясовайн кавāртум еплāң соламātн па хўлхошум йиңкāн лāпātсыйт, шайн яньщālтāсыйт.

Щиты әмща Нохār юх емāңхātл мāнāс.

**Надежда
НОВЫЮХОВА**

Ар од мър айлат ёх вэндтас

Шаншвош кертан Манстър районан йисаңа-нэптәңа ювум ханты ими Зоя Павловна Попова (Константинова) пенсияйн вэд. Лүв вой-хүд велпәслдәты хоттел хуятат хуши ван хәтлуп тыдәш 20-мит хәтәдн 1931-мит одн Соткертан Микояновской районан сема питәс. Ма лүв пиләда вәйтантийдсум па иньщәсsem, хутыса дыв ши йис пурайн вәсәт-холсәт.

– Зоя Павловна, ши йис эвәлт мәнема мятты айкел веритдән верты?

– Мүң хоттел ёхлүв күтн ма яртыяңмит няврема вәсум. Яма нәмдем, хуты кәт яом даля нухды пелы тәсыйт. Ащем ши пурайн «Путь Ленина» немуп колхоз хуши иса хүд плантә текнуптуман рәпитәс, воя, вантә, па яңхәс. Соткертан мисәт па довәт тайсыйт. Шеңк ар рәпитум хәннхә общежития ширн верум вән хотн вәсәт. Лапка па тайсүв. Шушия вәлты хәннхуятлүв эвәлт веткем хоттел ёх тәп щәта велпәслдәсәт. Колхоз кәщайта арсыр рүщәт рәпитсәт. И хуят ки нух вүды, па лүв юканәда па хәннхә кәщайта павәтгды. Дәл тывум лүңән шеңк вән йиңк юхтәс па мүң вәлты хотлүв, мис па дов тайты хотәт муйт иса худыева йиңкән вүсыйт. Щит пәта мүң Вещдор кәрта касәлсүв. Щәта ши щосн тәп кәт хүд велпәслдәты ёх вәлты хотлеңкеңән омәссәңән. Ши кәртие, вантә, йиңкән ән вүсы, лүв еша нәмәншәк мүң кәртәв эвәлт нохәрьюхәт енумты реп пәд тәхийн омсәс. Щикәнща мисәт, довәт па дыв пиләда рәпитты хуятат араттелдн щив елды вәлты-холты ширн каслуптәсыйт. Юхи хәшум мисәт, ма щиремн, Поднавәт кәрта ши пурайн ши тәсыйт.

– Зоя Павловна, нәң даля тывум яйңәдән оләңән еша путәрта-сәр?

– Яйңәдам китумтәк даляссәңән. Ин тәп дыв хурнәлән хәщсәңән па ши. Пищмайлал ши хуятат күт эвәлт худыева вәтшәслүв. Аңкем-ащем ши дәл верәт оләңән мәнема ән путәртсәңән, ма иши ши пурайн ай вәсум па ши далясум верәт эвәлт немудты тўңширәңа ән вәйтсум. Ащем иса хүд па вой велпәслдәман вәс па 1945-мит одн әнтәма йис. Ши пурайн мүң хот войт тайсүв па щит пәта әшколая вәндтыйлды мәнты па ән веритсум. Кәт пәсты мис па ошәт пида, вантә, рәпата вера ар мәнема питәс. Довәт сырыя па щикүш тайсүв па дыв дәл верәт пәта худыева нухды пелы тәсыйт. Муртәң довәт колхоз хуши вәсәт па щитәт унтасн тәд пурайн турн юхи ши тәлсүв. Итәх оләтн турнән ән тәрумдыюв па хәш эвәлт щещкар ши нюхәрлүв па хотәң войлүв дәпәтлүв. Ши оләтн хә ёхлүв Соткерт муй Лохтоткерт эвәлт худыева далясты тәсыйт. Кашән рәпата колхозн муй юдн иса иметн, нявремәтн муй пирщамум хуятәтн версы. Кәртәпка хәрәт па омәссүв, тәп шеңк шимәл щимәш детут әкәтсүв. Хүдые унтасн айлта ши вәсүв.

– Хән па нәң әшколая вәндтыйлды мәнсән?

– Щит тәп 1943-мит одн ма мет оләңмит класса әшколая вәндтыйлды мәнсум. Шаншвош кәртән интернәтн вәсум. Нәмдем, хуты тўңширәңа дәмәтты сух ән тайсүв, детутәв иши нўшайа вәс. Оләңмит хот йитн пухәт па кимит утн эвет вәсәт. Щәта ши әшколая яңхсүв па перемена пурайн кәртәпкайн дәпәтсыюв па ши. Тәта ма нядмит класс етшуптәсум па елды Быстрой кәртән иса хәтмит класс вәнты вәндтыйлдсум. Ши кәрт, вантә, спецпереселенцәтн 1932-мит одн сора омәсмән вәс па щит пәта щиты немәтсы. Әхәт, 1949-мит одн, Ёмвош педучилищайа вәндтыйлды мәнты нумәс версум.

– Педучилищайн муйсәр верәта вәндтәсыйн?

– Ма ай нявремәт вәндтаты неңа йисум па педучилищаме юпийн 1954-мит одн Поднавәт кәрта рәпитты китсыюм. Ма щикүш юхи

вүратсум па ищипа щәта хәйсьюм. Әхәт няд од Касум кәрт әшколайн ай нявремәт вәндтуман вәсум. Ши пурайн интернат хуши айлат ёх тәдыева енмәс па әшколайн вәндтылдәс. Юлия Николаевна Русская хәншум киникайт хуят хәнты пухәт па эвет вәндтәсүв. Щәдта па рүщ ясәңа хурәң непекаәт унтасн ай ёх вәндтуман тайсүв. Хүддор, Кещдор муй Амня кәртәт эвәлт вәдум нявремәт иса рүщ ясәңән путәртты ән хошсәт. Ма пилема ши пурайн Екатерина Дмитриевна Лозямова рәпитәс па мүң ияха ши педучилищайа етшуптәсмән. Еша әхәт Ленинград воша курсәт ширн вәндтыйлды яңхсум па ши вер юпийн Сартынья кәртән Сүмәтвош районән хәдум од мәр нявремәт пида рәпитсум. Щәта арсыр мир пухәт па эвет вәндтәсум. Дыв күтәдн вухәлът, рүщәт па па мир нявремәт. Ши пурайн, вантә, арсыр мўв идпи тащ кәншты экспедицияйт Сүмәтвош районән пўншты питсыйт.

– Зоя Павловна, хән па тыв, Шаншвош әшколая, рәпитты юхәтсән?

– Тыв тәп 1963-мит одн хоттел ёхдам пида юхәтсум. Ши пурайн кәт няврем икем пида тайсумн. Тәта оләң пурайн ай нявремәт дәвәдты хотн рәпитсум. Ар няврем ши оләтн мүң хушева вәс. И од мәр садикән рәпитсум па әшколая вохсьюм. Араттелдн әшколайн ма 34-мит од нявремәт вәндтәсум. Ма шеңк әмәш рәпата версум. Күш хәнты, күш рүщ нявремәт, ма иса сәмәңа тайсәдам. Щит пәта «Ветеран труда» мевд посн 1983-мит одн мойдәсьюм па «Ветеран России» немн мәсьюм.

Владимир НОСКИН

Шаншвош ашкола вэндтыйлды верат

Тата мосванан вэйт дор тылаш нивадмит хатл вўш эвалт па иса ихущьянмит хатл вўш ванта рэпатаем ширн Шаншвош кэрта Манстэр района янхсум. Шата вэн па хураман ашкола вэл.

Нявремат вэндтаты тахи кэша ланкар не Наталья Ефименко пида вэйтантыйлдсум па немасыя айкел вўсум.

– Наталья Викторовна, муй арат няврем там олн ашколайн вэндтыйлд?

– Там олн ашколаев хуши сот нивл няврем вэндтыйлд. Тата ихущьянмит класс ванта пухат па эвет вэндтыйлдят. Айшак нявремат нядмит класс вўш ванта вэндтуман тайлўв. Шадта дыв ветмит класс вўш эвалт яртьянмит класс ванта основной образования ширн елды вэндтадыйт. Ёхат, мата айдат ёх каш ки тайлдат, щит янмит-ихущьянмит классата юхатлдат. Мет ар айдат ёх там олн хэлмит па хэтмит тахет хуши тайлўв. Кашан щимайш тахийн ветхущьян

пух па эви вэндтыйлман вэл. Мет ай класса там кўтн янмит утег лўнтасл, ин шата арателдн вет хуят тэп хашас.

– Муй арат няврем вэндтаты ханнехэ нын хушана рэпитлд?

– Мўн ашколаевн ихущьян няврем вэндтаты хуят иса высей категория ширн рэпитлдат. Шадта хэс ханнехэ учителят эвалт тэп олданмит категория вўш ванта юхатсат. Кимит категория ширн кат ханнехэ вэл па кат хуят иса немудты ан тайлдат. Немастемн, там олмър дыв ищипа няврем вэндтаты ширел ямсыева тўнматты питлдат. Мўн Шаншвош ашколаевн ям па вещькат учителят ар ол ияха рэпитлдат па щит пата немудты вевтама муй юврая манты вер иса антэм. Кашан

ийлпа юхатты вер няврем вэндтаты ёхлўвн саманца па хурамана лэщатла. Мўн худыева тата компьютератн ямсыева рэпитты вэндтыйлдсўв. Щи тумпийн тата арсыр йилуп верат ханшлўв. Щи унтасн район кэщайлўв эвалт вухат вохлўв па щитатиса нявремлўв яма вэндтаты ширата манлдат.

– Нын ашколайн хуши, алпа, вэндат хуятат учителят рэпитлдат муй айлат ёх ищи вэлдат?

– Ар пелак няврем вэндтаты ёх нядьянкем ода йисат. Щит пата рэхл лупты, хути айлат ёх ашколаев хуши там йисн антэм. Мўн кэртэв эвалт арсыр вошата вэндтыйлды манты пухат муй эвет юхды юхатты шир ан тайлдат: тата, вантэ, ашколаев муй кэртан кэша хотэв тумпийн па рэпата иса антэм. Там пўш ищи шеңк шимл няврем олданмит классата юхтас. Щиты кашан ол ашколаев иса талтелдн щи хашты питас.

– Ханты ясаңа нявремат нын вэндтаты муй антэ?

– Государстваев эвалт манты поступсэт хўват веритлум лупты, там йисн тэп урокат юпийн нявремат ханты ясаңа факультатив ширн вэндтыйлды веритлдат. Мўн ашколаевн олданмит класс вўш эвалт па нядмит класс вўш ванта рэт ясаңа, литературая па ханты мир вэлты

щирата нявремат Вера Кимовна Резчиковайн ямсыева вэндтадыйт. Вэншак классатн пухат па эвет сыры олдатн ищиты ханты ясаңа лўв вэндтас. Ёхат щи айлат ёхлўв ашколаев эвалтарсыр рэт ясаңа кэсупсэтн Манстэр районан муй округев луватн иса олдан тахета юхтыйлдсат. Юхи хашум олдатн тэп нядмит класс вонты ханты ясаң тата вэндтаты питсат. Щи вер тумпийн «Увас най хурам» якты-ариты хот тата Мария Герасимовна Зверева лэщатас. Лўв ашкола нявремат ханты ширн ариты па якты вэндтат. Арсыр еманхатлатн мир елпийн дыв сырыя манум олдатн хураман якты муй ариты хотат версат па вандтасат. Лўв хушела янхум эвет ханты ернасат ёнтты вэндтас. Хўд па вой велпаслатты ширата хэ нявремат «Нюрмат» немуп рўтыщаты тахийн кашан лўнган-талдн немасыя вэндтуман тайлдыйт. Мосл лупты щи олданан, муй ширн ихущьянмит класс етшуптаты эвет ёнтасты неңата, пухат па тракторист муй хўд велдас хэ ширата там ашколаевн вэндтадыйт.

Еша вэл мўн Шаншвош кэртан кўтўп ашколаев сот хэс ветмит ол еманхатлад постаты питл. Ма щиремн, ма шеңк ям ханнехуятат кўтн тата вэлдум па рэпитлум!

Владимир ЕНОВ

Шуши мир верӑта вӑндӑдыйт

*Нуви сӑнхум район Поднавӑт вош
ӑшкола кӑшая Алексей Григорьевич Лу-
зянин вӑл. Вӑйтантиймемн дӑв мӑнема
ӑшкола верӑт оӑнӑн путӑртӑс.*

Алексей Григорьевич Удмуртия мӑвн сема питӑс. 2002-мит одн дӑв Поднавӑт вош ӑшкола рӑпитты вохсы. Олӑн физика урокӑт тӑты питӑс, щӑлта учебно-методической верӑт хуваат кӑща лӑнӑр хӑя йис. 2008-мит одн Алексей Григорьевич Поднавӑт вош ӑшколайн кӑшая рӑпитты питӑс.

Мин мӑнум товийн путӑртсумн. Щи пурайн ӑшколайн 176 ныврем вӑндтылӑс, дыв кӑтӑдн 105 хуят шуши мир эвӑлт. Хӑлмьян и ныврем интернатн вӑл, щит Тӑкьякӑн кӑртӑвӑлт 10 пушӑх, Паштар кӑрт эвӑлт 15 ныврем па 6 хуят Ваньшавӑт кӑрт эвӑлт. Тӑкьякӑн па Паштар кӑртӑн нывремиет Поднавӑтн оӑнмӑт класс вӑш эвӑлт вӑндтылӑдт, Ваньшавӑт эвӑлттӑп 9-11 классӑн эвет па пухӑт юхтылӑдт.

Алексей Григорьевич

ясӑн щирн, ӑшкола эвӑлт еслум нывремӑт елдыхудыева колледжӑта муй университетӑта вӑндтылӑдт мӑнлӑт. Мосл лупты, ин вӑнты Поднавӑт вош ӑшкола эвӑлт еслум нывремӑт худыева ЕГЭ мӑсӑт.

Ӑшколайн нывремӑт кимит класс вӑш эвӑлт па 11 класс вӑнты хӑнтыя сӑн вӑндтӑлӑт. Ай нывремиет лӑпатн тӑп кӑт щос, еша вӑншӑк (5-9-мит классӑтн) – хӑлум щос, мет вӑн эвет-пухӑт (10-11-мит классӑтн) 1 щос рӑт ясӑн вӑндтӑлӑт. Хӑнты ясӑн урокӑт Анастасия Евгеньевна Себулова па Екатерина Терентьевна Веркина тӑдӑт. А.Е. Себуловатӑн «Учитель года» окружной кӑсупсийн оӑнмӑт тӑхия питӑс. Поднавӑт вош ӑшколайн вӑндтылӑдт нывремӑт рӑт ясӑнӑн окружной па районной кӑсупсӑтн ищи кӑслӑт, ишӑк непекӑтн па мойлупсӑтн мойдылӑдт. Мӑнум одн районной кӑсупсийн Юлия Вандымова па Зоя

Себулова нух питсӑнӑн.

Факультатив щирн нывремӑт округев история па география вӑндтӑлӑт. Щи тумпи история, география, физкультура, технология, музыка, ИЗО урокӑтн нывремӑт шуши мир йис верӑта вӑндтӑдыйт. Сыры пухӑт хӑл вӑлпӑслӑты вер уша павӑтсӑт, интӑм ши вер ӑшколайн ӑнтӑм, тӑп эвет сӑк эвӑлт арсыр хӑнты пурмӑсӑт лӑщӑтты вӑндтылӑдт.

Алексей Григорьевич ясӑн щирн, ӑшколайн мосты вӑндтӑты хуятӑт иса рӑпитлӑт, сыры психолог хуят тӑп ӑнтӑм вӑс, мӑнум одн дӑв ищи рӑпатая вӑсы. Иса хот

йитӑтн мосты щӑнӑкӑт вӑлдӑт, щит интерактивной сохӑл, компьютерӑт. Интӑм ӑшколайн 59 компьютер вӑл.

Мосл лупты, мӑнум одн Поднавӑт вош ӑшкола Нуви сӑнхум район иса ӑшколайт кӑтн кимит тӑхи вӑс, щи пурайн оӑнмӑт тӑхия Нуви сӑнхум вошӑн ӑшкола питӑс.

Ма лӑнхалум Поднавӑт вош ӑшколайн рӑпитты хуятӑта ям вӑща ясӑн китты, лӑдн елды ӑшколайл эвӑлт ищиты нумсӑн па рӑпата пӑды сӑмӑн хуятӑт ат етсӑт.

Надежда
НОВЫХОВА

Ай пушх҄т с҄м҄ңа в҄нл҄т҄л҄д҄ па т҄йл҄л҄д҄

*Ай няврем҄т х҄тл м҄р дав҄лты ёх
ем҄ңх҄тл п҄ты ма л҄ңхалум айлат
х҄нты неңие ол҄ң҄н х҄ншты. Ихуш҄яң
ол мул҄тас Валентина Штафн҄юк (ащел
опр҄щ нем ширн Гындышева) Ёмвош҄н
«Васильки» немпи мет ай няврем҄т х҄тл
м҄р дав҄лты па в҄нл҄т҄ты хотн р҄питл.*

Валентина 1982-митол Асноп҄ттыл҄д҄ш 13-мит х҄т҄лн С҄м҄твош район Т҄к к҄рт҄н Гындышев҄т х҄нты хоттелд ёхн сема пит҄с. Ащел, Владимир Данилович Гындышев, Войтехово к҄рт эв҄лт в҄с. Владимир Данилович Тюмень вошн карты турпайтиях пил҄т҄йл҄ты хуята в҄нл҄т҄л҄с. Т҄п айтелдн лувдал-сомдал шеңк к҄шаңа в҄с҄т. Ар ол л҄в м҄шит҄с, ёх҄т 1996-мит одн х҄в п҄нта м҄н҄с.

҄ңкел, Надежда Кон-

стантиновна, опр҄щ нем Новьюхова - ар няврем҄н хоттелд ёхн сема пит҄с. Ям арат ол х҄нты неңие ҄школайн няврем҄т в҄нл҄туман в҄с. Ияха в҄лман м҄р Владимир па Надежда Гындышев҄н х҄лум няврем нуви Т҄рум идпия т҄с҄н҄н. В҄н эв҄н Валентина, кимит - Иван пух҄н (хоттелд ёхлал пида С҄м҄твошн в҄л), мет ай пух҄н Данила немн м҄сы. Л҄в упел иты Ёмвошн р҄питл.

Каш҄ң пушхие хур-

пи ай Валя-эвие Т҄к к҄рт «Шоврые» немпи ясли хота яңх҄с. Ши пур҄ин няврем҄т дав҄лты нең҄на Надежда Георгиевна Камаева па Вера Иосифовна Козловская в҄с҄н҄н. Мосл яст҄ты, пушхиет п҄лы с҄м҄ң имьет т҄мх҄тл в҄нта к҄рт҄ң садик҄н р҄питл҄н҄н.

Айтелдн Валентина шеңк нюмша эвия в҄с, ип҄шаедемт҄с. ҄школайн л҄вел в҄нл҄тум мет ол҄н неңа Евгения Григорьевна Новьюхова в҄с. Валентина яс҄т҄ ширн, Евгения Григорьевна шеңк ям хуята в҄с. Каш҄ң утые ол҄ң҄н л҄в т҄са па ҄мша пут҄рт҄с. Щит п҄ты елды кенш҄к в҄нл҄т҄йл҄ты в҄с.

Айлат пур҄ин Валентина ариты неңа йиты л҄ңх҄с. Вант҄, ащел Владимир Данилович ар҄т па нар҄с сув҄т п҄да с҄м҄ң в҄с. Арсыр якхот҄тн, ем҄ңх҄тл҄тн ивлапа арийс, хурам҄ң нар҄с сув҄т юнт҄с. Щит п҄ты л҄в нявремлал ҄ңкел есум шепум пура в҄ш эв҄лт ар҄т па нар҄сты сыйт х҄д҄нтс҄т. Т҄п ай к҄рт҄н немасыя ариты па нар҄сты юх҄тн юнтты вера ҄н в҄нл҄т҄сы. Щит п҄ты Валентина

ариты неңа ҄н йис. Мосл яст҄ты, т҄мх҄тл Валентина па Иван гитара немпи нар҄сьюхн юнттыяма в҄нл҄т҄с҄н҄н. Данила Ёмвош технолог-педагогической колледж҄н ариты па нар҄сты т҄хи етшупт҄с.

Ши тумпийн Валя айтелдн эвета арсыр сев҄т севты вер с҄м҄ңа т҄йс. Л҄в ип҄ша л҄йң эвета сыр-сыр хурам҄ң сев҄т л҄щ҄т҄с. Щ҄лта ҄ңкелиты няврем҄т в҄нл҄т҄ты неңа йиты л҄ңх҄с. Ванк҄тл҄ды с҄м҄л҄н н҄м҄с҄с: «В҄на йилум па ҄ңкием иты няврем҄т в҄нл҄т҄ты питлум!»

Т҄к ҄школа етшуптум юпийн Валентина Ёмвош педагогической колледжав҄нл҄т҄йл҄ты юхт҄с. Непек҄на ювмл҄н айлат неңие икия м҄н҄с – еша в҄с па йилуп хоттелд ёхн Вова пушхие сема пит҄с. 2003-мит одн Валентина «Васильки» немпи мет ай няврем҄т дав҄лты хота р҄питты в҄сы. Ши пура в҄ш эв҄лт айлат х҄нты неңие пушхиет пида р҄питл. К҄т ол юхды ям р҄пата п҄ты Валентина Владимировна т҄м т҄хи к҄ща л҄ңк҄р неңа пирысы. Мосл яст҄ты, р҄питты м҄р каркам

неңие заочной ширн кәт вән вәндтыйлды тәхәңән етшуптәс. Щит Югорской государственной университет па Ф.М. Достоевской немпи Омской госуниверситет. Щи тумпийн эптәт дуртты па хурамәңа севты неңа йис. Вантэ, айтедн ши вер сәмәңа тайс. Интәм рүтьшәты хәтләтн рәт хәннехуятәт эпәтләд хурамәңа ләщәтәл, мосд ки - дуртты яма хошл, мосд ки - севәттәса севәл.

Вәдты хотн Валентина сыр-сыр аня лыптәт еңмәлтәл. Лүв хушәда юхәттәңән адмәнтыки аня лыпәт хәра луңдән. Айдат хәнты не пидә путәртмем пурайн ма нәмәссум, айдат пурайн лүв арсыр мир вер па рәпата тайты хәннехуятә йитылдәңхәс. Вәнаювмәдн лүв айлтыева арсыр мир верәт вәндтәс. Вән ариты па нарәсты неңа щикүш ән йис, тәп ариты па нарәсты юхәтн юнтты ямахошл. Эпәтләд дуртты па хурамәңа йиты неңа ләңхәс - вәна ювмәдн ши вер па вәндтәс. Аңкиел иты нявремәт пидә рәпитты ләңхәс – пушхит ләвәдты неңа йис.

Ма вантсум, муй ширн тәм айлат неңие ай пушхит пидә рәпитл. Тәпиет Валентина Владимировна шиваләты юпийн амтәңа ши йилдәт. Вантэ, лүв кашәң пушхит еша вүлдә, мәсләлдә па нявлак ясәңән алдәлдә. Нәмәслум, ай пүшхит пидә тәп сәмәң хәннехә рәпитты веритл.

Щит пәты нявремәт ләвәдман тайты ех емәңхәтл пәты Валентина Владимировна вүща ясәткитлуп ләңхәлум яма, тәса, кәши-мәш ән вантман елды вәдты. Мосты рәпатайл иши сәты сәмаңа, ям нумәсн елды тәты, хоттел ехләдн ләвәдман па мосман ат тайды.

**Ирина
САМСОНОВА**

Ар ол ай тохтүра рәпитәс

**Сытомино
кәртән Сәрханл
районән ар ол ай
тохтүра Мари-
на Юрьевна Сав-
чук (Сенгепов-
ва) рәпитәс. Щәта
вәдмемн немасыя
лүв пидәла
вәйтәнтыйдсум па
путремәсум.**

**– Марина Юрьевна,
муйсәр вер оләңән нәң
мүң округев «Хәнты
ясәң» газетаева айкел
верты веритдәң?**

– Сырыя ма айкелтәты ләңхәлум, муй ширн тәм 2014-мит одн мүң хоттел ехлүв «Семья года Югры» мәнум кәсупсийн оләң тәхия юхәтсәт па нух питсәт. Щи вудәң кәсупсы юпийн мүң Сенгеповәт рәт хуятлүв «тохтүра вәдты ширн» рәпата ләщәтсәт па иши тәхия ванлтәсәт. Щимәщ ванлтупсы пурайн мүң арсыр рүщ тохтүрәт күтн хәдмит тәхия «Самая медицинская династия» ширн юхәтсүв. Ин веритлүм щиты лупты, хуты хоттел хуятлүв хулыева ар ол мәр хәннехә мәш верәт ямәдман вәсәт. Хән па ияха лүңәтты питсүв, муй арат хуят па муйкем ол тохтүра мүң хотэв эвәлт вәс, щит уша йис, хуты Сенгеповәт хоттел ех араттелн хәннехә сырсыр мәшәт ямәдман сот ай ярсот вет ол мәр вещкатапа ямарәпитсәт. Мүң рәт ехлүв, вантэ, ар пеләк Сәрханл районән па Ёмвош округев луватн ишиты ар тәхетн тохтүрәта рәпитман вәсәт па ин тәмхәтл вәнта па ишиты рәпитләт.

– Марина Юрьевна, нәң ай пура оләң оләңән мәтты айкел вера?

– Ма аңкем – Октябрина Петровна, ащем – Юрий Николаевич Сенгеповәт. Сыры оләтн дын Тромаган кәртән вәсәң. Рәт ширн мүң

Келщи юхан еха Касум мүй хәнтәта лүңтәслүв. Ма тәм Сытомино кәртәвн айтедн енумсум, тәта ашколайн вәндтыйлдсум. Әхәт, 1981-мит одн, ма Ёмвош медучилищә мәнсум. Щәдта 1983-мит одн ши вәндтәты тәхем етшуптәсем па Нижневартовск воша рәпитты китсыюм.

– Муй пәта нәң ай тохтүра вәндтыйлды нумәс версәң?

– Аңкем вәлупсы хуят хәннехә арсыр мәшәт ямәдман вәс. Ма па ишиты айтедн юнтты вой хураслам лекшитман юнтсум. Әхәт, ашкола етшуптүмемн шеңк хүв ән нәмәссум па медучилищә ши мәнсум. Ин юхи хәшум оләтн ма пенсияйн вәдлүм па кәртәң хәннехуятм ишиты ма хушәма уколәт доньщты па арсыр пүртәнәт лекшитты вер оләңән иньшәсты юхтыйлдәт па тәп вән пәмәщипа лупләт. Щиты веритты кемн ехләма күшкепа муртәң унтас тәлүм.

– Марина Юрьевна, нәң хоттел ехләң оләңән мәтты айкел түва?

– Ма икем пидә няд

нявремтәйлүм: кәтәви па кәт пух. Мүң нявремлүв мәш ямәдты щира, мүң итэва, иса ән кәтләсләт. Тәп тәта мосванән мет ай эвием, лүв ихушъяңмит классән ашколайн вәндтыйлд, нәмәстыпитәс, хуты ишиты ай тохтүра рәпитты мосл. Ма сырыя ши лупсум, хуты ши арат ол Сенгеповәт хоттел ех хуятәт лекшитман вәсәт, щит ма аңкем – хәлүмъяң ол, ма – хәлүмъяң ол рәпитсум, ма ньюм – нялъяң вет ол, Сәрханл вошн рәпитты упеңалам: итәл – хәс вет ол, кимит упем – хәлүмъяң ол, щәдта и упем па 20 ол, округев пәдъничайн па хәшум упем 20 ол ай тохтүра вәд. Щиты араттелн сот мулдас ол мүң хоттел хуятлүв мир лекшитты рәпата тәсәт. Катра шуши мир ехлүва арсыр пәдъничайт хуши пүртәнәт әл щиты мәсьит, щит шеңк ям вер вәс. Ин кашәң мәш ямәдты пәта Лянтор муй Сәрханл воша яңхты мосл, щит пәта тәм йисн лывела ләвәртшәк вәдты питәс.

**Владимир
НОСКИН**

«Увас хурамат» Санкт-Петербург воша янхсат

Лыпāt хойты тыдāщн Нуви сāнхум вош эвāлт «Увас хурамат» якты-ариты тāхи неңāt Санкт-Петербург воша хадмит Россия мўв финно-угорской па самодийской мирāt фестиваля янхсāt.

Тām фестиваль кāt ол мāрипўш ваддяд. Ариты-якты ёх тām емāнхātда хадмит пўш āктāщсāt. Дыв кўтэдн вантлāt, муй ширн па тāхетн ёх яклāt-аридāt, муйсār дэмātсухātа дэмātядлāt.

Ленинградской области Тосно воша арсыр Россия мўв тāхет эвāлтёх хātсāt. Хурамāн дэмātсухātн, ернāsātн дыв вош хулэт хўват шēшсāt па шāлта мет вэн вош хāрийн яксāt па арисāt. «Увас хурамат» неңāt «Куренька», «Ас

хурāsāн эвет» па ухшамāt пида якāt ванлтāsāt. Шив тēп вет не янхās: Алла па Галина Русмиленко, Рариса Биньковская, Виктория Костылева, Александра Лельхова. Юхтум мира дыв яклад шēнк сāmа рāхсāt.

Кимит хātлāн мойн ёх Санкт-Петербург па Петергоф вошāн хўват ванлтуман тэтдясыйт. Шāлта Российской этнографической музейн ши фестиваль етшуптāsы. Юхтум хуятāt арсыр ишāкты непекātн па

мойлупсэтн мāсыйт.

Л ā н х а л ў в в ē н пēмашипа ясāн лупты ши хуятāта, хуйтат тām вудаемāнхātлдэщātсāt.

Ши хātлāt шēнк яма па амтāна мāнсāt.

Александра ЛЕЛЬХОВА
Хāнты ясāн тулмащтās
Надежда ВАХ

«Ма рэт мўвем» немпи мирхот

Лыпāt тыдāщн Нуви сāнхум вошн «Ма рэт мўвем» немпи мирхот мāнās. Щит «Милосердие» немпи социальной тāхи ёх дэщātсāt.

Мирхота нявремāt, Мещеряковāt ар няврем енмāлты хоттед ёх, рэт мўв олāнāн стихотворенияйт хāншты не Людмила Стрелец вохсыйт. «Милосердие» тāхи ёх шуши мир вэлупсы, дэмātсух, йис верāt олāнāн айкел тāsāt. Шāлта шāта нявремātн верум арсыр пурмāsāt ванлтāsыйт.

Мойн ёх мирхот пурайн нēmāлмāsāt, хутыса Нуви сāнхум воша юхātсāt, хутыса ши мўв дыв пātēла рэт мўва йис. Мирхотн Мария Вагатова, Владимир Волдин, Миколь Шульгин па Юван

Шесталов хāншум стихотворенияйт лўнātсыйт. Ирина Мельникова «Белоярский – жемчужина Севера» немпи Людмила Стрелец ясātн хāншум ар арийс. Евгения Сайнахова мойн ёх пāты «Эвие» немпи хāнты ар арийс.

Нявремātа шēнк ēмāщ вās хāнты па вухаль ама-матъщет хāлāнтты па мосты ясāt ястāты.

Евгения САЙНАХОВА

Хāнты ясāн
тулмащтās Надежда
НОВЬЮХОВА

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№19 (3415), 10.10.2014

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры
Издатель
Департамент общественных
и внешних связей Ханты-
Мансийского автономного
округа – Югры

Редакция

Главный редактор –
Решетникова Р.Г.
Телефон (3467)33-36-82

Заместитель главного
редактора – **Вах Н.И.**
Телефон (3467)33-24-02

Ответственный секретарь –
Новьюхова Н.В.
Телефон (3467)33-24-02

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467)33-17-52
E-mail: luima@ugracom.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ОАО «Издательский дом
«Новости Югры» г. Ханты-
Мансийск, ул. Мира, 46.

Подписано в печать:

по графику 8.10.2014 г.
в 15.00.; фактически
8.10.2014 г. в 15.00.
Индексы **04393, 54393**
Тираж 2210 экз. Заказ 1411
Цена свободная

Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в сфере
связи, информационных

технологий и массовых
коммуникаций по
Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.
Свидетельство о
регистрации ПИ №ТУ 72-
00796 от 23 января 2013г.
Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения
редакции.